

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 - หลักทั่วไป	1
- ระบบกฎหมายลักษณะพยาน	1
1. ระบบไต่สวน	1
2. ระบบกล่าวหา	3
- กฎหมายลักษณะพยานที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน	5
- ประเภทของพยานหลักฐาน	8
บทที่ 2 - การกำหนดประเด็นข้อพิพาท	15
- ข้อสังเกตในการกำหนดประเด็นข้อพิพาท	23
1. หากโจทก์บรรยายฟ้องไม่ชัดเจน	23
2. กรณีที่จำเลยไม่ให้การโต้แย้งหรือคำให้การของจำเลยไม่ชัดเจน	24
3. กรณีที่เป็นข้อกฎหมาย	31
4. ประเด็นข้อพิพาทที่ไม่เป็นสาระแก่คดี	32
5. คดีเรื่องเดียวกันอาจกำหนดประเด็นข้อพิพาทแตกต่างกันได้	33
บทที่ 3 - หน้าที่นำสืบ	35
- หน้าที่นำสืบหมายถึง	35
- การกำหนดหน้าที่นำสืบในคดีแพ่ง	36
- ผู้ใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงใด ผู้นั้นมีหน้าที่นำสืบ	36
- ปัญหาข้อเท็จจริง	37
- ปัญหาข้อกฎหมาย	38
- ข้อยกเว้นผู้กล่าวอ้างข้อเท็จจริงไม่ต้องนำสืบ	41
1. ข้อเท็จจริงที่ศาลรู้อยู่	41
2. ข้อเท็จจริงที่ศาลตรวจเห็นเอง	45

	หน้า
3. ข้อเท็จจริงที่คู่ความรับกันหรือถือว่ายอมรับกัน	47
คำทำ คืออะไร	52
ลักษณะของคำทำ	52
ข้อสังเกตในเรื่องคำทำ	57
4. ข้อเท็จจริงที่มีข้อสันนิษฐานของกฎหมาย	65
1. ข้อสันนิษฐานเด็ดขาด	66
2. ข้อสันนิษฐานไม่เด็ดขาด	67
- ข้อสังเกต หลักผู้ใดกล่าวอ้างผู้นั้นมีหน้าที่นำสืบ	71
1. กรณีจำเลยกล่าวอ้างข้อเท็จจริงขึ้นใหม่	71
2. กรณีจำเลยเพียงแต่อ้างเหตุผลประกอบการปฏิเสธ	75
3. จำเลยต่อสู้คดีว่าเอกสารที่โจทก์อ้างเป็นเอกสารปลอม	77
4. จำเลยต่อสู้คดีว่านิติกรรมเป็นโมฆะหรือไม่สมบูรณ์	79
5. ในคดีร้องขอทรัพย์	80
- ผู้ที่ได้แย้งหรือเสียประโยชน์จากข้อสันนิษฐานของกฎหมายที่ไม่เด็ดขาดมีหน้าที่นำสืบ	81
- ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาข้อสันนิษฐานตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	81
- ข้อสังเกต	87
- ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาข้อสันนิษฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	90
- ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาข้อสันนิษฐานตามกฎหมายอื่นๆ	92
คู่ความฝ่ายที่อ้างข้อเท็จจริงซึ่งผิดปกติหรือผิดธรรมชาติเป็นผู้มีหน้าที่นำสืบ	95
1. ผู้ที่ครอบครองทรัพย์ของผู้อื่นโดยชอบแล้วทรัพย์นั้นเกิดความเสียหาย	95

	หน้า
2. ทฤษฎีที่อยู่ในความครอบครองของผู้ใดไปก่อให้เกิด ความเสียหายแก่ผู้อื่น	96
3. กรณีที่มีกฎหมายบัญญัติเป็นข้อยกเว้น	96
- ข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้เห็นของฝ่ายใดโดยเฉพาะฝ่ายนั้น มีหน้าที่นำสืบ	98
- การกำหนดหน้าที่นำสืบในคดีอาญา	98
- ข้อสังเกต	99
- 1. กรณีจำเลยให้การรับสารภาพ	99
2. กรณีจำเลยอ้างเหตุผลลดหย่อนผ่อนโทษ	99
3. กรณีจำเลยอ้างป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย	99
4. กรณีมีข้อสันนิษฐานของกฎหมายว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิด	99
5. กรณีผู้ร้องขอคืนของกลาง	100
- การกำหนดหน้าที่ให้นำพยานเข้าสืบก่อน	100
- ข้อสังเกต	102
1. ศาลมีอำนาจสั่งเปลี่ยนแปลงการกำหนดหน้าที่นำสืบก่อนได้	102
2. กรณีศาลกำหนดหน้าที่ให้นำสืบพยานก่อนโดยไม่เป็นไป ตามภาระการพิสูจน์	102
3. การกำหนดหน้าที่นำพยานเข้าสืบในคดีแรงงาน	102
บทที่ 4 - สิทธิของคู่ความในการนำพยานหลักฐานเข้าพิสูจน์ข้อเท็จจริง	105
- ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับสิทธิของคู่ความในการนำพยาน หลักฐานเข้าพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	105
- ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับสิทธิของคู่ความในการนำพยาน หลักฐานเข้าพิสูจน์ข้อเท็จจริง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	109
- ข้อยกเว้นในการนำพยานหลักฐานเข้าพิสูจน์ข้อเท็จจริง	112
1. พยานหลักฐานที่ไม่เกี่ยวกับประเด็นข้อพิพาท	112

	หน้า
2. พยานหลักฐานที่ฟุ่มเฟือยหรือประวิงคดี	118
3. พยานหลักฐานที่เกิดจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น	123
- ข้อสังเกต	125
1. พยานหลักฐานที่ได้มาจากการล่อให้ผู้ต้องหา หรือจำเลยกระทำความผิด	125
2. พยานบุคคลที่ไม่สามารถเข้าใจและตอบคำถามไม่ได้	126
3. คดีอาญาห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน	126
4. พยานหลักฐานที่มีได้ปฏิบัติตามระเบียบวิธีพิจารณาตามที่ กฎหมายกำหนด	128
บทที่ 5 - การยื่นบัญชีระบุพยาน	129
- ขั้นตอนหรือกำหนดเวลาในการยื่นบัญชีระบุพยานตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	132
1. การยื่นบัญชีระบุพยานครั้งแรก	132
2. การยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติม	132
3. การขออนุญาตยื่นบัญชีระบุพยาน	132
- ผลของการไม่ยื่นบัญชีระบุพยาน	133
- ข้อยกเว้นกรณีไม่ต้องยื่นบัญชีระบุพยาน	138
1. การสืบพยานหลักฐานในการไต่สวนคำร้อง คำขอต่างๆ	138
2. กรณีที่จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ	139
3. สำเนาเอกสารที่คู่ความแนบมาทำคำฟ้องหรือคำร้อง	140
4. เอกสารที่ใช้ประกอบการพิสูจน์ต่อพยาน	140
5. ของกลางในคดีอาญาซึ่งโจทก์ประสงค์จะสืบในฐานะพยานวัตถุ	141
6. การสืบพยานในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง	142
7. การยื่นบัญชีระบุพยานไว้ในกระบวนการพิจารณาอื่นในคดีเดียวกัน	142

	หน้า
8. การนำเอกสารในสำนวนที่อ้างอิงเป็นพยาน	143
9. ในกรณีรวมพิจารณาคดีหลายสำนวนเข้าด้วยกัน	144
10. เมื่อได้รับอนุญาตจากศาลเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม	144
- ข้อสังเกตในการยื่นบัญชีระบุพยาน	150
1. รายละเอียดในบัญชีระบุพยาน	150
2. วันสืบพยาน	151
3. การระบุพยานต่อศาลก่อนสืบพยานไม่น้อยกว่า 7 วัน	153
4. การขอระบุพยานในชั้นอุทธรณ์ -ฎีกา	154
5. การยื่นบัญชีระบุพยานในคดีอาญา	154
6. คำสั่งของศาลที่ไม่อนุญาตให้ยื่นบัญชีระบุพยาน เป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา	155
7. การยื่นบัญชีระบุพยานในคดีที่ศาลสั่งให้แยกฟ้องเป็นคดีใหม่	156
8. แม้คู่ความจะมีสิทธิยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมแต่ศาล จะอนุญาตหรือไม่ก็ได้	156
9. กรณีที่ศาลชั้นต้นอนุญาตให้ยื่นบัญชีระบุพยานโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย	156
10. การยื่นบัญชีระบุพยานในศาลจำนำญพิเศษ	157
10.1 การยื่นบัญชีระบุพยานในคดีแรงงาน	157
10.2 การยื่นบัญชีระบุพยานในคดีภาษีอากร	158
10.3 การยื่นบัญชีระบุพยานในคดีทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศ	161
บทที่ 6 - พยานเอกสาร	163
- ความหมายของพยานเอกสาร	163
- ประเภทของพยานเอกสาร	163

	หน้า
- ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับเอกสารราชการและเอกสารสิทธิ	164
- การส่งสำเนาพยานเอกสาร	167
- ขั้นตอนหรือกำหนดเวลาส่งสำเนาเอกสาร	169
- ผลของการไม่ส่งสำเนาเอกสาร	170
- ข้อยกเว้นที่ไม่ต้องส่งสำเนาเอกสารให้คู่ความฝ่ายอื่นทราบล่วงหน้า	173
1. การอ้างเอกสารเป็นชุดซึ่งคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบคืออยู่แล้ว	173
2. การอ้างเอกสารที่อยู่ในความครอบครองของคู่ความฝ่ายอื่นหรือ ของบุคคลภายนอก	174
3. การคัดสำเนาเอกสารทำให้กระบวนการพิจารณาล่าช้า	174
- ข้อสังเกต	176
1. ภาพถ่ายวัตถุพยานไม่ต้องส่งสำเนา	176
2. เอกสารที่แนบท้ายคำฟ้องท้ายคำให้การหรือ ท้ายคำร้องไม่ต้องส่งสำเนา	176
3. คำแปลพยานเอกสารที่เป็นภาษาต่างประเทศ	177
4. ใบมอบอำนาจให้ฟ้องคดี	177
5. พยานเอกสารที่นำสืบในการไต่สวนคำร้องคำขอต่างๆ	178
6. สำเนาเอกสารไม่จำเป็นต้องถ่ายจากต้นฉบับ	178
7. เอกสารที่ใช้ในการพิสูจน์ต่อพยาน	178
8. กรณีที่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งไม่คัดค้านหรือรับรองเอกสารนั้น	179
9. วันสืบพยาน	179
10. การไม่ส่งสำเนาเอกสารล่วงหน้าตามกฎหมาย เป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบ	179
11. การส่งสำเนาเอกสารในคดีอาญา	180
- การรับฟังสำเนาเอกสารแทนต้นฉบับ	181
- ผลของการไม่อ้างต้นฉบับเอกสารเป็นพยาน	182

- ข้อยกเว้นการรับฟังต้นฉบับเอกสาร	184
1. เมื่อคู่ความที่เกี่ยวข้องยอมรับว่าสำเนาเอกสารนั้นถูกต้อง	184
2. ต้นฉบับเอกสารสูญหายหรือถูกทำลาย	186
3. ต้นฉบับเอกสารอยู่ในความอารักขาของทางราชการ	188
- ข้อสังเกต	189
- การสืบพยานบุคคลแทนพยานเอกสาร	189
- หลักเกณฑ์การห้ามสืบพยานบุคคลแทนพยานเอกสาร	190
- กรณีกฎหมายบังคับให้ต้องมีเอกสารมาแสดง	191
1. กรณีที่กฎหมายบังคับว่าต้องทำเป็นหนังสือ	191
2. กรณีที่กฎหมายบังคับว่าต้องทำเป็นหนังสือและ จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่	191
3. กรณีที่กฎหมายบังคับว่าต้องมีพยานหลักฐานเป็น หนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ	192
- ข้อยกเว้นการห้ามสืบพยานบุคคลแทนพยานเอกสาร	198
1. กรณีต้นฉบับสูญหายหรือถูกทำลายโดยเหตุสุดวิสัย	198
2. กรณีนำสืบว่าพยานเอกสารนั้นปลอมหรือไม่สมบูรณ์	199
3. กรณีคู่ความตีความหมายในเอกสารผิด	204
- ข้อสังเกต	206
1. หลักการห้ามนำสืบพยานบุคคลแทนพยานเอกสาร ไม่ใช่บังคับในคดีอาญา	206
2. กรณีนำสืบพยานบุคคลประกอบพยานเอกสาร	207
3. กรณีที่กฎหมายสารบัญญัติกำหนดให้เลือกปฏิบัติได้หลายวิธี	207
4. สัญญาเช่าอสังหาริมทรัพย์ซึ่งเป็นสัญญาต่างตอบแทนพิเศษ ยิ่งกว่าสัญญาเช่าธรรมดา	208

	หน้า
5. กรณีไม่ได้กำหนดเวลาชำระราคาส่วนที่เหลือ	209
6. สัญญาจะซื้อจะขายไม่ได้กำหนดค่าธรรมเนียมการโอน	210
7. สัญญาจ่ายเงินหรือสัญญาจ้างอรรถระบุไว้ว่าจ่ายได้รับเงิน ไปครบถ้วนแล้ว	211
8. การสืบพยานเอกสารเปลี่ยนแปลงแก้ไขเพิ่มเติมพยาน เอกสาร	212
9. กรณีทำสัญญาซื้อขายทรัพย์ที่มีส่วนควบ	213
10. สัญญาซื้อขายที่ดินมือเปล่าที่ตกเป็นโมฆะ	214
11. กรณีที่สัญญาไม่ได้กำหนดเวลาชำระหนี้ไว้	214
12. กรณีที่สัญญาไม่ได้มีข้อตกลงเรื่องสถานที่ชำระหนี้	215
13. กรณีที่สัญญาถูกระบุอัตราดอกเบี้ยตามกฎหมาย	216
14. กรณีที่ไม่มีกฎหมายบังคับให้ต้องมีเอกสารมาแสดง	216
15. กรณีใช้หนี้เงินกู้ด้วยของอย่างอื่น	218
16. ทะเบียนบ้านและทะเบียนรถยนต์	219
17. การให้สัตยาบันแก่สัญญาซื้อขายอสังหาริมทรัพย์	219
18. การนำสืบพยานบุคคลว่านิติกรรมระงับไปแล้ว	220
19. การนำสืบที่มีแห่งหนี้หรือมูลหนี้	220
20. กรณีที่ได้พิพาทกันระหว่างคู่สัญญาตามนิติกรรม	221
20.1 กรณีพิพาทระหว่างตัวการและตัวแทน	221
20.2 กรณีพิพาทระหว่างเจ้าของกรรมสิทธิ์ร่วมกัน	222
20.3 กรณีบุคคลภายนอกฟ้องให้ผู้รับประกันภัยรับผิดชอบ	223
21. กรณีฟ้องผู้เช่าอสังหาริมทรัพย์ซึ่งไม่มีหลักฐานการเช่า เป็นหนังสือ	223
22. ปัญหาว่าเป็นการสืบพยานบุคคลแทนพยานเอกสารหรือไม่ เป็นข้อกฎหมายอันเกี่ยวข้องกับความสะดวกเรียบร้อยของประชาชน	224

	หน้า
- การปิดอาคารแสดมปีบนพยานเอกสาร	224
- ผลของการไม่ปิดอาคารแสดมปีให้บริบูรณ์	225
- ข้อสังเกต	226
1. ตราสารที่ปิดอาคารแสดมปีไม่ถูกต้องจะใช้เป็นพยาน หลักฐานไม่ได้เฉพาะคดีแพ่งเท่านั้นไม่รวมถึงคดีอาญาด้วย	226
2. ตราสารที่ปิดอาคารแสดมปีและขีดฆ่าในภายหลัง	227
3. กรณีที่คู่ความอีกฝ่ายยอมรับความถูกต้องของเอกสาร	227
4. กรณีที่มีใช้ตราสารที่จะต้องปิดอาคารแสดมปี	229
- การเสียค่าอ้างเอกสาร	230
บรรณานุกรม	233
